

MUIBA 80⁺

El museu de la ciutadania

MUHBA CASA DE L'AIGUA
EL MUSEU DE L'AIGUA URBANA

Inauguració
Dissabte 1 d'abril
11.30h

Dossier de Premsa

Contingut

MUHBA Casa de l'Aigua: Medi ambient, aigua i proveïments.....	5
MUHBA Casa de l'Aigua, part de l'eix patrimonial i museístic del Besòs	6
La història.....	7
1. Els orígens.....	8
2. 2017-2023	9
3. 2023	10
Les exposicions.....	11
Exposició: <i>La revolució de l'aigua a Barcelona. De la ciutat preindustrial al repte ambiental.</i>	11
Exposició: <i>Les Cases de l'Aigua de la Trinitat, patrimoni de Barcelona</i>	12
Actuació patrimonial	13
1. Casa de l'Aigua de la Trinitat Vella	13
2. Canonada de la galeria.....	14
Accions realitzades sobre proveïment, usos de l'aigua i història mediambiental	15
1. Visites i itineraris	15
2. Exposicions.....	15
3. Publicacions.....	16
4. Jornades i seminaris	16
Crèdits.....	17
Contacte i materials de premsa	18

El MUHBA Casa de l'Aigua inaugura l'exposició *La revolució de l'aigua a Barcelona. Del món preindustrial al repte ambiental*

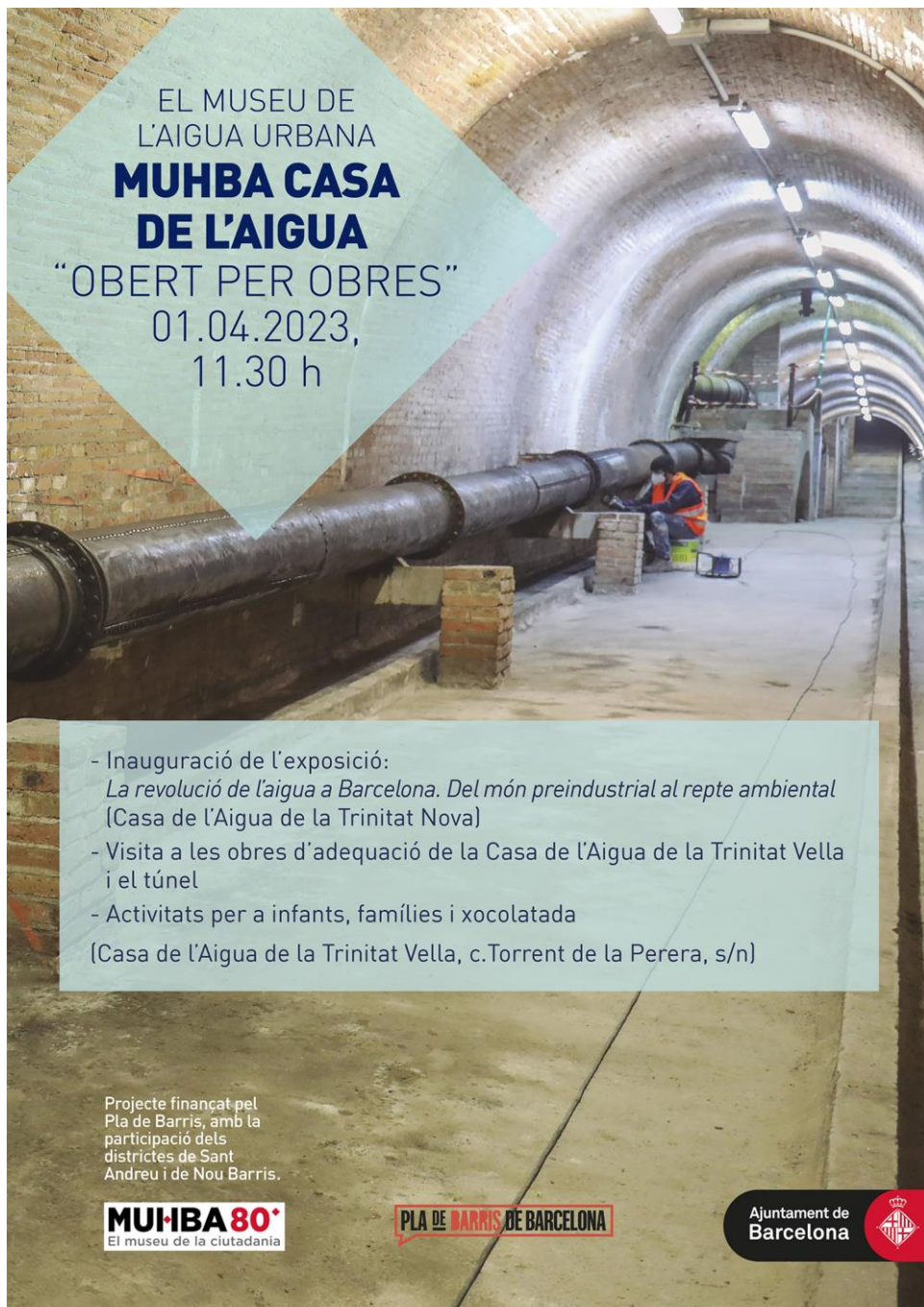
El dissabte 1 d'abril se celebra una jornada de portes obertes en què es podran visitar les obres d'adequació de la casa de l'Aigua de la Trinitat Vella i el túnel

La casa de l'Aigua es podrà visitar aquest dissabte després d'una rehabilitació, amb una exposició renovada, que amb el títol *La revolució de l'aigua a Barcelona. Del món preindustrial al repte ambiental* parla sobre la revolució de l'aigua a Barcelona en els dos darrers segles, amb un enfocament d'un gran potencial en el moment actual.

Amb motiu del **80è aniversari del MUHBA** el dissabte 1 d'abril a partir de les 11:30h es podran visitar les obres que s'estan portant a terme a MUHBA Casa de l'Aigua i s'inaugurarà l'exposició. L'acte vol ser una gran festa familiar, i inclourà una aventura pirata per a tota la família i un taller de serigrafia, oferts des de la Fundació Trinijove. El matí tancarà amb una xocolatada familiar.

Aquesta actuació es du a terme en col·laboració amb els districtes de Sant Andreu i de Nou Barris, i amb el finançament del Pla de barris de la ciutat.

L'acte tindrà lloc el proper dissabte 1 d'abril, a les 11.30 h, al carrer Torrent de la Perera, s/n.

EL MUSEU DE
L'AIGUA URBANA
**MUHBA CASA
DE L'AIGUA**
"OBERT PER OBRES"
01.04.2023,
11.30 h

- Inauguració de l'exposició:
La revolució de l'aigua a Barcelona. Del món preindustrial al reptu ambiental
(Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova)
- Visita a les obres d'adequació de la Casa de l'Aigua de la Trinitat Vella i el túnel
- Activitats per a infants, famílies i xocolatada
(Casa de l'Aigua de la Trinitat Vella, c.Torrent de la Perera, s/n)

Projecte finançat pel
Pla de Barris, amb la
participació dels
districtes de Sant
Andreu i de Nou Barris.

MUHBA 80*
El museu de la ciutadania

PLA DE BARRIS DE BARCELONA

Ajuntament de
Barcelona

MUHBA Casa de l'Aigua: Medi ambient, aigua i proveïments

L'aigua és un recurs imprescindible per la supervivència de la humanitat i per aquesta raó ha esdevingut sempre un element estratègic que ha condicionat l'assentament de les poblacions humanes en un territori determinat, ha estimulat l'enginy dels homes a l'hora d'obtenir, canalitzar i repartir aquest bé i, per tant, el control de l'aigua ha estat sobretot un element de poder i control social en mans de l'autoritat.

Pel que fa a la Ciutat de Barcelona, l'abastament, els usos i la distribució de l'aigua han estat sectorialment estudiats per períodes històrics molt concrets.

L'any 2011 el MUHBA va realitzar l'exposició *La revolució de l'aigua a Barcelona. Aigua corrent i Ciutat moderna 1867-1967*. El projecte va ser una gran oportunitat per sistematitzar dades disperses, per fer aflorar dades inèdites i per estimular la recerca en un camp de gran interès històric. L'exposició va identificar i mostrar els recursos hídrics i les instal·lacions relacionades amb el transport, l'emmagatzematge i la distribució de l'aigua i com s'ha condicionat la forma urbana de Barcelona durant la seva història en el proveïment, el repartiment i els usos de l'aigua a la ciutat durant els darrers 2.000 anys. I també va ser un punt de partida per fer aflorar, interpretar i publicar dades sobre el tema i per posar en valor espais com les Cases de l'Aigua de la Trinitat Nova/Trinitat Vella.

MUHBA Casa de l'Aigua, part de l'eix patrimonial i museístic del Besòs

Vora el riu Besòs, el MUHBA treballa en projectes publicocomunitaris compartits amb els districtes i altres agents, amb resultats de múltiples modalitats. És un laboratori ciutadà que integra les perifèries al cor del coneixement, incentivant la recerca, les col·leccions i la programació pública.

L'eix del Besòs com a "Riba de museus" es proposa potenciar una visió de Barcelona en què la incorporació plena al relat i als espais patrimonials de les majories urbanes dels segles XIX i XX faci tàndem amb la trajectòria històrica de llarga durada.

En aquest eix es perfilen quatre aproximacions estratègiques a la metròpoli, vinculades a quatre espais patrimonials incorporats conceptualment al Museu però amb fórmules de cooperació o cogestió amb els districtes i les entitats: les Cases de l'Aigua de la Trinitat, la Fàbrica Fabra i Coats, les Cases Barates del Bon Pastor i la Nau Oliva Artés.

Els quatre espais han d'actuar com a nodes, articulats a través de verbs fonamentals de la vida urbana:

Casa de l'Aigua: Proveir i sostenir

Fabra i Coats: Treballar

Bon Pastor: Habitar

Oliva Artés: Urbanitzar

La història

1. Els orígens

La Casa de l'Aigua va ser construïda per la companyia pública municipal barcelonina Aigües de Montcada entre els anys 1915 i 1919. Després de l'epidèmia de tifus que va assolir la ciutat el 1914 i va causar una alta mortaldat a causa de la contaminació de l'aigua distribuïda per la companyia municipal, va caldre renovar amb tota urgència el sistema de subministrament d'aigua de boca. Des d'on avui hi ha el barri de la Trinitat Vella s'impulsava l'aigua fins al dipòsit ubicat a l'actual Trinitat Nova, on es clorava i des d'on es conduïa al nucli antic de la ciutat, inclosa la Barceloneta. El projecte inicial també preveia portar aigua a l'Eixample a través de l'aqüeducte Alt de Montcada, però no es va poder completar. La instal·lació va estar en funcionament fins l'any 1989.

La Casa de l'Aigua és un conjunt patrimonial de primer ordre de la història del proveïment de la ciutat i dels projectes per intentar establir i consolidar un sistema públic d'abastiment d'aigua al segle xx. Actualment, el seu ús com a museu s'amalgama de manera innovadora amb altres usos socials i culturals als dos extrems de la galeria que connecta l'estació elevadora de la Trinitat Vella, a Sant Andreu, amb el dipòsit de la Trinitat Nova a Nou Barris.

Al llarg del recorregut pel conjunt patrimonial, el museu mostra una retrospectiva doble, sobre la ciutat i sobre els barris propers, des d'un punt de vista fonamental per a qualsevol ciutat: tenir aigua. L'espai i les activitats s'han concebut en format de museu laboratori.

Després de la reobertura, l'any 2017, dels espais de distribució i bombament al Districte de Sant Andreu, les obres efectuades al túnel i al dipòsit situats al Districte de Nou Barris van permetre obrir el conjunt complet en ocasió del Dia Mundial de l'Aigua el 22 de març de 2018.

Es culminava així una fase més en la recuperació, per part dels dos districtes, d'aquest espai patrimonial que el MUHBA va començar a posar en valor la primavera de 2011 en múltiples formats i en el marc ampli del conjunt de la ciutat, inclosa l'exposició "La revolució de l'aigua a Barcelona. Aigua corrent i Ciutat moderna 1867-1967" al Saló del Tinell.

2. 2017-2023

Els usos museístics de la Casa de l'Aigua, com a espai vinculat al Museu d'Història de Barcelona, van permetre incorporar continguts expositius per explicar tant les característiques del conjunt patrimonial com aspectes relatius a la història dels usos i el proveïment d'aigua al Pla de Barcelona.

A l'edifici de l'antiga estació elevadora de Trinitat Vella i a l'interior de la galeria que la connecta amb el dipòsit de Trinitat Nova es va instal·lar l'exposició permanent "El fil de l'aigua: continuïtat i discontinuïtat". Es tractava d'un recorregut per la història del proveïment d'aigua a Barcelona des de l'època romana, amb una incidència especial en la revolució que es produeix al tombant dels segles XIX i XX, quan els canvis tecnològics provocats per la Revolució Industrial modifiquen els vells equilibris entre l'aigua i la ciutat.

Al dipòsit de Trinitat Nova es va incorporar la instal·lació expositiva permanent "Aigua km zero / BCN", que vol recuperar la memòria d'una llarga tradició d'utilització i de gestió de l'aigua de proximitat en el territori delimitat per Collserola, el riu Besòs i Montjuïc.

Les aigües de proximitat, les que cauen al territori amb la pluja i les que hi arriben des d'altres llocs propers amb l'escorrentia, han determinat, al llarg de la història, el desenvolupament de les viles i poblacions del Pla de Barcelona i, fins l'era industrial, va conformar les relacions entre la societat i el territori. Unes relacions estretes i constants, atès que l'aigua era aliment, fertilitat agrícola, energia per a molins i diluent per a usos domèstics i industrials.

3. 2023

Per continuar impulsant la valorització patrimonial de la Casa de l'Aigua durant el 2023 s'ha ampliat el contingut l'exposició "El fil de l'aigua: continuïtat i discontinuïtat" ubicada al túnel des de 2018, relacionant l'aigua i la sostenibilitat urbana en perspectiva històrica. Aquesta nova exposició permanent La revolució de l'aigua a Barcelona. de la ciutat preindustrial al repte ambiental s'ubica al dipòsit de Trinitat Nova i durant els propers mesos s'instal·larà al túnel un nou muntatge expositiu

Les cases de l'aigua de la Trinitat, patrimoni de Barcelona que explicarà l'evolució i funcionament de tot el conjunt patrimonial: estació elevadora de Trinitat Vella, dipòsit de Trinitat Nova i la galeria amb les canonades d'impulsió i de distribució de l'aigua.

Les exposicions

Exposició: *La revolució de l'aigua a Barcelona. De la ciutat preindustrial al repte ambiental*

El projecte expositiu aborda en 5 àmbits l'evolució històrica dels usos de l'aigua a Barcelona durant els darrers dos mil anys, des de la ciutat romana a la metròpoli dels inicis del segle XXI.

a. L'AIGUA A LA BARCELONA PREINDUSTRIAL

Malgrat l'estabilitat de les bases tecnològiques de la llarga etapa preindustrial, hi ha diferències substancials entre la ciutat romana i la ciutat baix medieval, a partir de l'any mil. Van ser les infraestructures de la baixa edat mitjana les que van formar la base del sistema tradicional de proveïment d'aigua que els creixements dels segles XVIII i XIX intensificaren i posaren en crisi.

b. L'EIXAMPLE I L'ARTICULACIÓ D'UN NOU MODEL

El creixement de la població, els nous requeriments higiènics i l'estímul de les noves possibilitats tecnològiques van desencadenar un intens procés de canvis en els usos de l'aigua, coincidint amb la urbanització de l'Eixample a partir de mitjan segle XIX.

c. INÈRCIES, CRISI I NOVES CAPTACIONS

Durant la primera meitat del segle XX, la nova distribució de l'aigua i el nou sanejament transformaren la vida quotidiana, tot i que amb una incidència desigual en funció del segment social. A partir dels anys cinquanta, es produeix una febre de projectes de portada d'aigua a la ciutat per fer front a les noves necessitats, amb els projectes del Ter i el Llobregat com a més rellevants.

d. COMPLETAR EL SANEJAMENT

L'augment de captació d'aigua d'escorrentia per l'ampliada superfície urbanitzada i l'augment de la dotació d'aigua potable feien urgent, a la dècada de 1970, l'actualització de la xarxa d'evacuació i sanejament. Però completar i renovar els col·lectors, així com instal·lar les primeres depuradores, exigia fortes inversions que van requerir dècades. Fins i tot amb les depuradores, durant els forts xàfeces, no es podien evitar els abocaments al mar. Aquest problema només es va començar a mitigar amb la construcció dels monumentals dipòsits de retenció d'aigües pluvials, iniciada al tombant del segon mil·lenni.

e. EL REpte ECOLÒGIC I LA GESTIÓ INTEGRAL DEL CICLE DE L'AIGUA

La part final del projecte expositiu es refereix a un nou cicle en els usos de l'aigua a la ciutat, que ens porta fins el present i vol fer reflexionar sobre el futur, en un context on l'aigua domèstica és més assequible i instantània que mai però, alhora, cal tenir més presents que mai les limitacions i la materialitat dels ecosistemes terrestres

Exposició: *Les Cases de l'Aigua de la Trinitat, patrimoni de Barcelona*

L'exposició explicarà l'evolució i funcionament de tot el conjunt patrimonial: estació elevadora de Trinitat Vella, dipòsit de Trinitat Nova i la galeria amb la canonada d'impulsió i la que condueix l'aigua un cop tractada, cap a la xarxa de distribució.

Actuació patrimonial

1. Casa de l'Aigua de la Trinitat Vella

Les obres que s'estan desenvolupant a la Casa de l'Aigua de la Trinitat Vella tenen com a objectiu assegurar l'estabilitat de les balconades que donen accés a l'edifici, per això, s'han tractat les divuit bigues de ferro que l'integren. El tractament ha consistit en l'extracció manual de l'òxid de les bigues i l'aplicació d'un producte per passivar tota la superfície creant una capa aïllant que protegeix les bigues del procés d'oxidació.

A banda, també s'està actuant sobre les rajoles danyades pel pas del temps, tant a les voltes de la balconada com als panys de paret de l'edifici. Les rajoles que s'estan fent servir per substituir les rajoles trencades o deteriorades s'han encarregat a un ceramista artesà. Finalment les obres finalitzaran amb el canvi del sistema d'il·luminació i la construcció d'uns armaris per les parets nord i sud de l'edifici.

2. Canonada de la galeria

L'actuació en aquest punt tenia com a objectiu identificar i reparar els diferents punts de les canonades que transportaven l'aigua des de la casa de l'Aigua de la Trinitat Vella fins els dipòsits a la casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Aquestes canonades, pel pas del temps presentaven algunes alteracions provocades per l'òxid. Un cop iniciades les obres per detectar les alteracions es va decidir actuar sobre tots els trams de les canonades, netejant i polint la superfície, reparant els llocs amb alteracions i posteriorment aplicant un producte per aturar el procés d'oxidació.

Accions realitzades sobre proveïment, usos de l'aigua i història mediambiental

1. Visites i itineraris

Itineraris i visites comentades: La Casa de l'Aigua de la Trinitat: Conductes, dipòsits i comportes / De Montcada a Barcelona. L'aigua a llevant de la ciutat. Des de l'any 2011

Visites: els dimarts al matí (per a grups i escoles amb reserva prèvia), els dissabtes al matí i el primer diumenge de mes al matí. Des de l'any 2011.

2. Exposicions

- *La revolució de l'aigua a Barcelona. Aigua corrent i ciutat moderna, 1867-1967.* Feta l'any 2011 al Saló del Tinell
- *El fil de l'aigua: continuïtat i discontinuïtat.* Instal·lació permanent al túnel de la Casa de l'Aigua de la Trinitat Vella. Des de l'any 2017
- Instal·lació expositiva temporal en ocasió del Dia Mundial de l'Aigua. A la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Març de 2018
- *Aigua Km zero / BCN.* Instal·lació permanent al dipòsit de la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Des de maig de 2019.

- *La revolució de l'aigua a barcelona. De la ciutat preindustrial al repte ambiental.* Instal·lació permanent al dipòsit de la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Des d'abril de 2023.

3. Publicacions

- Guia d'història urbana *Aigua / BCN*. 2011
- Llibret de sala *La revolució de l'aigua a Barcelona. Aigua corrent i ciutat moderna, 1867-1967* (edició en 3 idiomes). 2011
- *La revolució de l'aigua a Barcelona. Aigua corrent i ciutat moderna, 1867-1967* (edició en català i castellà). 2011
- Guia d'història urbana *Aigua Km zero / BCN*. 2019

4. Jornades i seminaris

- Jornada: *Patrimonis blaus: innovar en el relat de l'aigua i la ciutat.* A la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Setembre-octubre de 2018
- Jornada: *El clima de Barcelona: sequeres i inundacions durant la Petita Edat de Gel (s. XIV-XIX).* A la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Octubre de 2019
- Jornada: *El Paleoclima de Barcelona. Repensar el passat per encarar el futur.* A la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Novembre de 2020
- Jornada: *Clima i crisis agràries i alimentàries a Barcelona durant la Petita Edat de Gel.* A la Casade l'Aigua de la Trinitat Nova. Novembre de 2021
- Jornada: *Variabilitat climàtica en el món romà i tardoromà: impacte sobre el pla de Barcelona.* A la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Novembre de 2022

Crèdits

La revolució de l'aigua a Barcelona. Del món preindustrial al repte ambiental

Organització i producció: Museu d'Història de Barcelona, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona

Direcció del projecte: Joan Roca i Albert

Comissariat: Manel Guàrdia

Coordinació general: Emili Revilla, Xavier Tarraubella, Antoni Fernández Espinosa , Mònica Martínez (Viureart)

Museografia: Patrícia Tamayo Pérez Arquitectura

Disseny gràfic i maquetació: Bernabé Martínez (La Buenamoza Studio)

Audiovisuals: Mapie Garcia-Santamarina Botti (Copilotos)

Cartografia: Oriol Hostench (300.000 Km), Elena Ymbern (Adaptació al criteri gràfic)

Documentació arqueològica: Antoni Fernández Espinosa, Núria Miró i Alaix, Emili Revilla

Conservació preventiva i restauració: Lidia Font (coordinació), Anna Lázaro, Carla Puerto, Anna García

Revisió lingüística i traduccions: Addenda

Producció museogràfica i muntatge: AMAZING UP – Digital Innovation for You i Artplay Creatividad Visual, S.L.

Transport i instal·lació d'obres: CONTROL

Autoria de les fotografies i audiovisuals: L'autoria de les imatges i els fons d'on provenen consten al peu o als crèdits de cadascuna de les fotografies i vídeos de l'exposició

Restauració bomba elevatòria: Encarna Caballero, Paul Ruz i Sergi Treviño (CHROMA. Restauració del Patrimoni Arquitectònic S.L.)

Cessió de peces: Col·lecció Gavarró, Barcelona Cicle de l'Aigua, SA (BCASA)

Equip MUHBA

Daniel Alcubierre, Dolors Aguadé, M. José Arnal, Pasqual Bayarri, Sergi Benajas, Stanislav Biel, Mònica Blasco, Quim Brugada, Jaume Capsada, Eulàlia Cartró, Carmen Cazalla, Lídia Font, Carlos Fumanal, Anna Garcia, Marta Iglesias, Jaime Irigoyen, Anna Lázaro, Teresa Macià, Sònia Martínez, Mercè Martínez, Carles Mela, Núria Miró, Elena Pérez, Carla Puerto, Ramon Pujades, Emili Revilla, Elena Rivali, Joan Roca, Judith Samsó, Mònica Sánchez-Migallón, José Manuel Sánchez, Marta Segarra, Teresa Soldino, Xavier Tarraubella, Edgar Straehle, Dolors Xufré

Agraïments: Claudia Carbonell (EDAR Prat de Llobregat), Xavier Cazeneuve, Anna Gavarró (Col·lecció Gavarró), Santiago Gorostiza, Laia Hernández (ATL), Sara Ortiz (AMB), Mireia Perelló i Pilar Gonzalo (BCASA), Bernadeta Pujol i Santi Franco (Casa de l'Aigua Trinitat Nova)

Maribel Rosselló (UPC), Anna Sanahuja (AMB), Lúdia Serrat (AMB), Merche San Segundo i Maite Berges (Districte de Nou Barris), Associació per a la Recerca i Divulgació de la Memòria Històrica de Trinitat Vella, Fundació Trinijove.

Contacte i materials de premsa

Imatges per a premsa disponibles a l'enllaç:

<https://eicub.net/share/service/publicSite?node=workspace://SpacesStore/9a441d24-d6e0-4d53-a75b-a78f6bff87dc>

MUHBA Comunicació

Mercè Martínez

mmartinezj@bcn.cat

Mireia Mora i Aloma Vilamala (La tremenda)

aloma@latremenda.coop

T +34 680 567473

Departament de Premsa Institut de Cultura de Barcelona

T. 93 316 10 69

premsaicub@bcn.cat